

Stabsavdelningen
Enheten för styrning
Fredrik Selander
016 - 544 2070
fredrik.selander@energimyndigheten.se

Regeringen
Näringsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

*Exp per mail 2010-11-10
och post 2010-11-15/FS*

Risk- och sårbarhetsanalys avseende Statens energimyndighet 2010

I det följande redovisas Energimyndighetens risk- och sårbarhetsanalys för 2010 enligt 9 och 11 §§ förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap.

Redovisningen består av två delar:

1. Risk- och sårbarhetsanalys avseende Statens energimyndighet 2010
2. Rapporten "Trygg energiförsörjning 2010" (ER 2010:38)

Utöver detta redovisas även Förmågebedömning i samband med risk- och sårbarhetsanalys 2010 (Fö 2010/314/SSK, MSB 2010-1795) samt Risk- och sårbarhetsanalys utifrån scenariot isstorm (Fö 2010/558/SSK, MSB 2010-1795). Energimyndigheten vill poängtera att energisektorns sammansättning är komplex och består av ett stort antal aktörer med mycket olika förutsättningar regionalt och lokalt. Vidare är förmågan avhängig beroenden till övriga sektorer i samhället såsom t ex elektronisk kommunikation och transporter. Energimyndigheten bedömning är därför att förmågeredovisningarna enligt mallarna utformade av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap inte ger en rättvisande bild av energisektorns krishanteringsförmåga, utan dessa redovisningar kan endast utgöra en indikation.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Tomas Kåberger. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit utvecklingsdirektören Lars Guldbrand, avdelningscheferna Anneli Eriksson, Zofia Lublin, Andres Muld, Birgitta Palmberger och Mattias Eriksson, enhetscheferna Mikael Toll och Eija Österberg, handläggarna Eva Liljegren och Urban Bergström samt säkerhetschefen Fredrik Selander, den sistnämnde föredragande.

Tomas Kåberger
Fredrik Selander

Kopia till:

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Risk- och sårbarhetsanalys avseende Statens energimyndighet 2010

Dnr 00-10-974

Förord

Enligt förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap ska varje myndighet i syfte att stärka sin egen och samhällets krisberedskap årligen genomföra en analys av sårbarhet och risker inom myndighetens ansvarsområde. Energimyndigheten har dessutom inom samverkansområde Teknisk infrastruktur respektive Transporter ett särskilt ansvar, dels för fredstida krishantering, dels inför och under höjd beredskap (separat rapport: *Trygg energiförsörjning 2010*, ER 2010:38).

Föreliggande rapport utgör resultatet av analysen av Energimyndighetens verksamhet 2010 och är huvudsakligen en uppdatering av föregående års risk- och sårbarhetsanalys.

Eskilstuna i november 2010

Tomas Kåberger

Innehåll

1	Övergripande bedömning	7
2	Uppdrag och avgränsning	9
2.1	Inledning.....	9
2.2	Analysens inriktning.....	9
3	Myndighetens roll och ansvarsområde	10
3.1	Ansvarsområde	10
3.2	Riskanalyser.....	12
3.3	Samhällsviktig verksamhet.....	12
4	Hot och risker inom ansvarsområdet	13
4.1	Översikt.....	13
4.2	Redovisning	13
5	Myndighetens generella förmåga	16
5.1	Lokaler och ledningsutrymmen	16
5.2	Elektroniska kommunikationer.....	17
5.3	IT-miljö.....	18
5.4	Signalskydd	19
5.5	CBRN-hot.....	19
5.6	Linjeorganisation	19
5.7	Energikrisorganisation.....	20
5.8	Tjänsteman i beredskap	21
5.9	Personal.....	21
5.10	Extern kompetensförsörjning.....	22
5.11	Beroendet mellan Energimyndigheten och olika samhällssektorer.....	22
6	Planerade åtgärder	23
6.1	Krisberedskap	23
6.2	Informationssäkerhet	23
6.3	Övrig säkerhet.....	23

1 Övergripande bedömning

Energimyndigheten har de senaste åren fått ytterligare uppdrag och ansvarsområden. En konsekvens av detta är att myndigheten hamnar ännu mer i fokus i bl.a. media. En annan konsekvens är att Energimyndigheten hanterar mer pengar i dag än för några år sedan, t.ex. genom ökade FoU-satsningar. Parallellt uppmärksammas den svenska energiforskningen och klimatarbetet allt mer internationellt samtidigt som kontaktytorna mot andra aktörer inom och utom landet blir allt fler. Detta medför en potentiellt ökad hotbild för myndigheten, vilket är något som beaktas i säkerhetsarbetet, bl.a. genom att genom information och utbildning öka medvetandet hos myndighetens anställda för säkerhetsfrågor.

Energimyndigheten har under året ändrat sin organisation och har därför anpassat sina styrande dokument till detta.

Energimyndighetens mest strategiska resurser är dess personal och IT-stöd i olika former: e-post, extern och intern webbplats samt ett antal verksamhetsanknutna system. Det finns en god förmåga att hantera störningar och avbrott när det gäller myndighetens IT-stöd. Det finns en teknisk lösning för parallell driftplats för IT-system. Det finns också ett backup-system. Som en del av informationssäkerhetsarbetet pågår arbete med informationsklassningar och riskanalyser av IT-system samt kontinuitetsplanering. Myndigheten har ett verksamhetsanpassat regelverk för informationshanteringen och i samband med anställning informeras medarbetare om vilka regler och legala krav som gäller för hantering av känslig information. Utöver detta har vissa särskilda utbildningsinsatser gjorts inom informationssäkerhetsområdet. Det finns ingen uttrycklig reglering för hur information eller myndighetens utrustning får användas i sociala medier eftersom det hittills inte bedömts nödvändigt att reglera detta i särskild ordning.

Myndigheten skulle ganska väl klara en situation med stor, samtidig och plötslig sjukfrånvaro hos personalen. För chefer, projektledare och vissa andra befattningar finns ställföreträdarskap. Delvis skulle situationen lösas med konsulter (bl.a. bemanningsföretag), men samtidigt har beroendet av konsulter generellt sett minskat de senaste åren. För vissa verksamheter/uppgifter finns det emellertid ett starkt konsultberoende. Nästan samtliga medarbetare har en alternativ arbetsplats i form av distansarbetsplats i hemmet. Det sistnämnda har stor betydelse för att upprätthålla verksamhet vid exempelvis en influensapandemi, då det råder stor smittorisk.

Myndigheten är beroende av att väg- och tågkommunikationerna till och från Eskilstuna fungerar, speciellt under en energikris där myndigheten ska agera. Det är möjligt att för åtminstone en tid ha en kontinuitet i verksamheten genom den tidigare nämnda möjligheten med distansarbetsplatser. Men det kan konstateras att myndigheten fortfarande i relativt hög grad är beroende av pappersdokument,

vilket gör att behovet för medarbetarna att ha tillgång till myndighetens lokaler i Eskilstuna respektive Stockholm i är stort. Det pågår dock arbete med ett nytt elektroniskt dokumenthanteringssystem som kommer att implementeras successivt med start 2012. Genom införandet av detta system kommer pappersberoendet på myndigheten att minska.

Beroendet av en fungerande telefonväxel är också stort. Energimyndigheten har en integrerad telefonlösning mellan den fasta och mobila telefontrafiken. Myndighetens medarbetare nås med denna lösning på ett och samma telefonnummer inom den fasta och mobila telefontrafiken.

Myndigheten har en väl utvecklad organisation och effektiva rutiner för signalskydd. Reservkraftsaggregat finns och är dimensionerade för att försörja lokalerna i Eskilstuna med el under ett elavbrott, men det krävs bränslepåfyllning efter 3–4 dagar.

Myndigheten har under året förberett konferensrum i både Eskilstuna och Stockholm för energikrisorganisationens behov. Energikrisorganisationen har fortbildats. Lämpliga verktyg (åtgärder) för ökad energitillförsel eller förbrukningsdämpning utvecklas successivt för de olika delarna av energiförsörjningen. En del av detta arbete prövas i samband med en större samverkansövning, Elenergibristövning 2010, som genomförs under september–november 2010.

2 Uppdrag och avgränsning

2.1 Inledning

Energimyndighetens verksamhet har utvecklats under 2010 genom att det i samhället finns ett ökat fokus på såväl energi- som klimatfrågorna. Detta innebär i sin tur en ökad exponering av myndigheten och dess medarbetare i media och i andra externa kontakter såväl inom landet som internationellt. Ur risk- och sårbarhetssynpunkt kräver detta hög grad av säkerhet när det gäller IT-system, arbetssätt mm. Det kräver också medvetenhet och kunskap hos de anställda om att det finns risker i verksamheten och att det finns rutiner och annat för att förhålla sig till dessa risker.

2.2 Analysens inriktning

Analysen har genomförts med utgångspunkt från kraven i Krisberedskapsförordningen (SFS 2006:942) och de vägledningar och inriktningar som gäller för sektorsansvariga myndigheter. Syftet med analysen är att identifiera risker och sårbarheter som allvarligt kan påverka Energimyndighetens förmåga att hantera uppgifterna inom sitt ansvarsområde. En beskrivning av hot, risker och sårbarheter hos energisektorns system och aktörer redovisas separat rapport i rapporten *Trygg energiförsörjning 2010* (ER 2010:38).

I analysen har inte ingått att kartlägga exakt vad som kan orsaka olika störningar. För att bedöma sårbarheter och myndighetens förmåga bör det räcka långt att analysera ett antal möjliga händelser/situationer. Att analysera och bedöma vilka hot och risker som kan leda till att t.ex. stor del av personalen insjuknar eller det blir avbrott i de elektroniska kommunikationerna bedöms i detta sammanhang vara av mindre betydelse. Samtidigt pågår aktiviteter med syfte att om möjligt eliminera eller åtminstone minska dessa risker.

Mot bakgrund av myndighetens omorganisation den 1 februari 2010 och utvecklingen av myndighetens verksamhet, har det inför årets uppdatering genomförts fördjupande intervjuer med några personer i myndighetens ledningsgrupp. Frågorna i intervjuerna har bland annat berört risker kopplande till områden som social medier, myndighetens omorganisation och upphandlingen av nya ramavtal samt myndighetens beroenden till andra samhällssektorer och vice versa.

Utöver de beskrivningar och analyser som redovisas i denna rapport kommer myndigheten under hösten/vintern att genomföra en analys/revision enligt Kammarkollegiets checklista baserat på Förordning (1995:1300) om statliga myndigheters riskhantering.

3 Myndighetens roll och ansvarsområde

3.1 Ansvarsområde

Energimyndigheten arbetar på uppdrag av regering och riksdag.

Energimyndigheten är enligt sin instruktion (SFS 2007:1153) förvaltningsmyndighet för frågor om användning och tillförsel av energi. Myndigheten ska verka för att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor. Myndigheten ska vidare inom sitt verksamhetsområde verka för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv energiförsörjning båda med en låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat. Myndigheten ska bidra till omställningen till ett ekologiskt uthålligt energisystem.

De uppgifter Energimyndigheten enligt instruktionen ska utföra är att

1. verka för rationell tillförsel, omvandling, distribution och användning av energi,
2. samordna arbetet med omställningen av energisystemet och verka för en ökad användning av förnybara energikällor, särskilt vindkraft,
3. inom sitt verksamhetsområde främja forskning, utveckling, demonstration, innovation, affärsutveckling och kommersialisering, marknadsintroduktion av ny teknik och nya tjänster samt nyttiggörande av resultat från sådan verksamhet,
4. vara tillsynsmyndighet för naturgasförsörjning enligt 8 a kap. naturgaslagen (SFS 2005:403),
5. utarbeta underlag för utvärdering och omprövning av de samlade energipolitiska programmen,
6. bevaka energimarknadernas och energisystemets utveckling och särskilt energiomvandlingens och energianvändningens inverkan på och betydelse för miljö och klimat samt näringslivets konkurrenskraft och den ekonomiska tillväxten,
7. följa den internationella utvecklingen inom verksamhetsområdet och främja svenskt deltagande i internationellt samarbete,

8. ansvara för officiell statistik i enlighet med vad som anges i förordningen (SFS 2001:100) om den officiella statistiken,
9. bevaka att Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 106/2008 av den 15 januari 2008 om ett gemenskapsprogram för energieffektivitetsmärkning av kontorsutrustning följs,
10. för Sveriges räkning, som nationell expertmyndighet för de projektbaserade mekanismerna gemensamt genomförande och ren utveckling, ansvara för att formellt godkänna klimatprojekt i enlighet med beslut 16/CP.7 och 17/CP.7 under Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändring,
11. inom sin verksamhet för en effektiv energianvändning beakta behoven av funktionalitet, hanterbarhet och andra konsumentaspekter vid utformning av märkning och tekniska standarder samt vid provning av energianvändande utrustning,
12. ha ett särskilt sektorsansvar för miljömålsarbetet,
13. tillsammans med Naturvårdsverket delta i arbetet med att genomföra och föreslå förbättringar av systemet för handel med utsläppsrätter,
14. medverka i och förvärva utsläppsenheter från projekt inom ramen för Kyotoprotokollets projektbaserade flexibla mekanismer JI och CDM samt liknande marknadsbaserade flexibla mekanismer upprättade under Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändring eller inom ramen för beslutet om ansvarsfördelning inom EU,
15. medverka i genomförandet av det regionala tillväxtarbetet med utgångspunkt i förordningen (2007: 713) om regionalt tillväxtarbete och i enlighet med prioriteringarna i En nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007-2013 och
16. se till att regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.

Energimyndigheten ska vidare enligt sin instruktion bl.a. planera, samordna, och i den utsträckning som regeringen föreskriver, genomföra ransoneringar och andra regleringar som gäller användning av energi. I frågor om planering och samordning ska myndigheten samråda med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Energimyndigheten är också kontoföringsmyndighet enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter, tillsynsmyndighet enligt förordningen (2003:120) om elcertifikat och tillsynsmyndighet enligt förordningen (2004:1198) om program för energieffektivisering.

3.2 Riskanalyser

Enligt Energimyndighetens säkerhetspolicy ska riskanalys vara en naturlig del i planeringen eller vid förändringen av lokaler, IT-system och rutiner. Störningar i form av hot, risker och incidenter ska fortlöpande identifieras och värderas för att lämpliga skyddsåtgärder ska kunna vidtas. Enligt den projektstyrningsmodell som myndigheten använder sig av ingår också riskanalys som en del i projektarbetet.

Under hösten/vintern 2010/11 kommer myndigheten att genomföra en analys/revision enligt Kammarkollegiets checklista baserat på Förordning (1995:1300) om statliga myndigheters riskhantering.

Vad avser IT-system informationsklassas dessa utifrån vilka hot som finns mot informationens tillgänglighet, riktighet, åtkomst och sårbarhet. För IT-system ska dessutom göras riskanalys. Normalt sett genomförs informationsklassning och riskanalys av IT-system integrerat.

3.3 Samhällsviktig verksamhet

Energimyndigheten har inte någon direkt operativ roll när det gäller landets energiförsörjning, som allmänt definieras som samhällsviktig verksamhet. Störningar i myndighetens verksamhet leder därmed inte till en samhällskris. Däremot är delar av myndighetens verksamhet nödvändiga/väsentliga för att hantera en hotande eller inträffad energirelaterad kris så att skadeverkningarna i samhället blir så små som möjligt. Av det följer att myndigheten är beredskaps- och tillsynsmyndighet.

Energimyndigheten breda och övergripande ansvar för energiområdet ur ett krisberedskapsperspektiv omfattar att, utifrån ett helhetsperspektiv, verka för att det skapas en förmåga hos hela energisektorn att förebygga sårbarheter, motstå hot och risker samt hantera en kris och lindra effekter av inträffade störningar. Myndigheten ska därvid bistå andra aktörer i deras arbete samt vidta åtgärder inom den egna organisationen för att kunna ta detta ansvar.

4 Hot och risker inom ansvarsområdet

4.1 Översikt

Personal och IT får betraktas som myndighetens mest strategiska resurser. Utifrån tidigare genomförda informationsklassningar är några av myndighetens IT-system klassade verksamhetskritiska och/eller samhällsviktiga.

Händelser som kan orsaka allvarliga störningar i myndighetens verksamhet är sådana där just personalen och IT-systemen drabbas. Exempel på detta är:

- stor, samtidig och plötslig sjukfrånvaro hos personalen
- avbrott i IT-system och elektroniska kommunikationer
- avbrott i väg- och järnvägs kommunikationer
- elavbrott i Eskilstuna.

Dessa händelser är samma som analyserats och redovisats i tidigare års risk- och sårbarhetsanalyser. Men dessa händelser bedöms fortfarande vara högst relevanta och innebär hot mot myndighetens mest strategiska resurser. Analysen i årets rapport innebär en uppföljning och redovisning av åtgärder som vidtagits.

4.2 Redovisning

4.2.1 Stor, samtidig och plötslig frånvaro av personal

Särskilt kritiska funktioner vid myndigheten

Energimyndigheten bedömer att följande funktioner är kritiska att upprätthålla vid en pandemi, då ett mycket stort antal människor i samhället och vid myndigheten har insjuknat, eller vid annan plötslig stor frånvaro av personal.

- Ledning av myndigheten
- Verksamhet för trygg energiförsörjning
- Extern information/presstjänst/webb
- Registratur
- IT-drift och support
- Växel och telefoni
- Interninformation

I viss mån kan även systemet för handel med utsläppsrätter och medarbetare inom detta område, pekas ut som kritiskt.

Inom IT-områden är Energimyndigheten i hög grad personberoende. Detta gäller både anställda och konsulter/leverantörer då myndigheten köper tjänster inom IT-drift, support och förvaltning. I avtalet med leverantörerna skall 24-timmarsdrift säkerställas, detta är förbundet med vite. Myndighetens IT-enhet består av ett 20-tal IT-projektledare och myndigheten kan vid behov omfördela resurserna till de ovan utpekade funktionerna. IT-driften kan delvis ske på distans.

Även växel- och telefonisttjänster köps. I avtalet med leverantören finns reglerat krav på driftsäkerhet. Avtalet innehåller dock enbart drift vardagar kl. 8–17.

Myndighetens huvudregistratur hanteras idag av två medarbetare. Vid sjukfall på huvudregistraturen finns flera medarbetare som med hjälp av skriftligt dokumenterade rutiner kan klara de viktigaste åtgärderna, dvs. registrera in nya ärenden och söka på ärenden i systemet.

Om tågolycka skulle inträffa med något av morgontågen från Stockholm, som utnyttjas av många medarbetare, skulle kunna innebära en allvarlig kris för myndigheten och redovisningen ovan blir då aktuell.

Exempel på vidtagna åtgärder och andra grundläggande förutsättningar

- Ställföreträdare finns utsedda för samtliga avdelningschefer
- Det finns en biträdande IT-chef.
- Myndighetens anställda har goda möjligheter till distansarbete, vilket är en viktig del både för att upprätthålla verksamheten och minska smittspridningen.
- Det finns möjlighet att med kort varsel avropa tjänster från bland annat bemanningsföretag, men det finns också andra myndighetsgemensamma ramavtal, t.ex. för energikonsulter.
- Processer med rutiner och anvisningar finns dokumenterade för de flesta huvudområden.
- Rutiner och anvisningar finns även för andra kritiska funktioner.
- Myndigheten har utarbetat en stomme för en tids- och aktivitetsplan för hantering av egen personal och för avtal med externa leverantörer inför en pandemisituation.

4.2.2 Avbrott i IT-system och elektroniska kommunikationer

För att klara ett allvarligt avbrott avseende IT-systemen och de elektroniska kommunikationerna finns en teknisk lösning i form av en parallell driftplats, en s.k. Hot Site, som dock har vissa begränsningar. Den parallella driftplatsen kan hantera driften, men har inte kapacitet att klara programutveckling.

Utöver den parallella driftplatsen har i princip samtliga medarbetare bärbara datorer, som kan fungera som en alternativ IT-lösning om både ordinarie och parallell driftplats slås ut. De bärbara datorerna kan inte ersätta ett bortfall av de centrala serverna, men viss nödvändig information kan flyttas ut till separata bärbara datorer om man regelbundet gör sådana kopieringar.

Beroendet av fil- och dokumentserverar är stort. När det gäller mappar och filer på den gemensamma filservern kan dessa läsas av alla på myndigheten, men vissa mappar är både läs- och skrivskyddade så att endast behöriga kan läsa och skiva i dessa skyddade mappar. Per avdelning kan avdelningens anställda även ta bort dokument, vilket medför att någon av misstag eller illvilja kan radera information. Backup-systemet gör det möjligt att återskapa sådan raderad information. Dokument som är skapade det senaste dygnet kan dock förloras.

Energimyndigheten genomför övningar i kontinuitetsplanering kopplat till IT-system. Dessa övningar syftar till att finna konkreta lösningar på hur det går att upprätthålla verksamhet som är beroende av IT-stöd, då detta stöd har slagits ut. Grupper bestående av både IT- och verksamhetskunniga medarbetare deltar i övningarna, som utgår från olika scenarier.

4.2.3 Avbrott i väg- och järnvägskommunikationer

Energimyndighetens medarbetare är till stor del pendlare. Omkring en tredjedel bor i Eskilstuna eller dess närområde medan resterande i huvudsak bor i Mälardalen. Myndigheten är därmed beroende av fungerande kommunikationer till och från Eskilstuna. Ett avbrott i kommunikationerna lindras till viss del av medarbetarnas möjligheter till distansarbete – i princip har samtliga medarbetare möjlighet att distansarbeta. Men ett längre avbrott gör situationen svårbemästrad eftersom många handlingar fortfarande finns endast i pappersform. Antal dokument som skannas ökar dock, vilket på sikt kommer att göra myndigheten mindre pappersberoende. Vidare pågår det ett arbete på myndigheten med ett nytt elektroniskt dokumenthanteringssystem, som kommer att implementeras successivt med start 2012. Genom införandet av detta system kommer pappersberoendet på myndigheten att minska.

Beroendet av väl fungerade tågförbindelser blev extra tydligt under 2009 och under sommaren 2010, dels när banarbeten på sträckan Eskilstuna–Stockholm innebar längre restider, dels när vissa tågavgångar drogs in på sträckor till och från Eskilstuna. Omfattningen av dessa störningar utgjorde inte någon risk för verksamheten vid myndigheten, men det kan konstateras att beroendet av väl fungerande tågförbindelser är stort för myndighetens verksamhet.

4.2.4 Elavbrott i Eskilstuna

Energimyndigheten har säkerställt att det finns reservkraft att tillgå i kontoret i Eskilstuna. Dock behöver bränsletanken fyllas på efter 3–4 dagar, vilket kan vara ett problem om tankbilarna får svårt att ta sig fram till exempel i ett isstormsscenario eller vid strejker eller andra problem inom bränsletransportsektorn. Regelbundna tester och kontroller genomförs av reservverket. Tiden från elavbrott till start av elförsörjning från reservverket är ca 20 sekunder.

5 Myndighetens generella förmåga

5.1 Lokaler och ledningsutrymmen

Energimyndigheten är huvudsakligen stationerad i Eskilstuna och hyr tillsammans med Fortifikationsverket, Energimarknadsinspektionen och ett antal privata företag lokaler i en fastighet som ägs av Roxanne AB. Byggnaden har i grunden ett mycket högt fysiskt skalskydd och det finns tillgång till väl skyddade utrymmen i källaren för förvaring av dokument och utrustning.

Utrymningsvägarna är även de väl anpassade och genom samlokaliseringen med Fortifikationsverket har myndigheten tillgång till skyddsrum för den egna personalen. I fastigheten finns en för alla hyresgäster gemensam reception. För tillträde till myndighetens lokaler krävs passerkort för både in- och utpassage. Det finns ett elektroniskt besökssystem och av besöksbrickorna framgår det vem som är besöksmottagare.

Under 2010 genomförs en uppdatering av utrymningsrutiner. I denna uppdatering ingår även utbildningsinsatser samt en utrymningsövning.

Myndigheten hyr även lokaler i Stockholm. Dessa lokaler innefattar några konferensrum, ett fåtal arbetsplatser för tillfälligt bruk samt några permanenta arbetsplatser och laborations-/testlokaler. Skalskyddet i form av inpassering och rutiner för externa besökare bygger på samma principer som för lokalerna i Eskilstuna. Stockholmskontoret är beroende av fungerande datakommunikationsförbindelse till Eskilstuna där servrarna för t.ex. inpasseringssystemet står.

Det finns inget inom myndighetens ansvarsområde som kräver/medför behov av att kunna flytta en stor eller central del av verksamheten till annan plats. Till det kommer att i princip all personal har möjlighet till distansarbete.

Myndigheten har särskilt utrustade lokaler för krisledning:

- Två av konferensrummen på Eskilstunakontoret är särskilt utrustade för energikrisorganisationens behov, inkl. fasta telefonförbindelser (dvs. de ligger utanför växelfunktionen).
- Två av konferensrummen på Stockholmskontoret kan användas som reserv för energikrisledning. Dessa rum är i stort utrustade som krisledningsrummen i Eskilstuna, men saknar fasta telefonförbindelser, dvs. det finns inga telefonlinjer utanför växeln.

Det genomförs regelmässigt utrymningsövningar för lokalerna i både Eskilstuna och Stockholm. Brandlarmsfunktionen testas dessutom vid ett par tillfällen varje år (helgdagar).

5.2 Elektroniska kommunikationer

En mycket stor del av Energimyndighetens verksamhet kräver tillgång till e-post och Internet. Sådan kommunikation kan åtminstone delvis ersättas med traditionella brev, telefon och fax även om då effektiviteten i verksamheten skulle minska.

I takt med att utrikesresor och utlandstjänstgöring ökar, ökar även beroendet av fungerande elektroniska kommunikationer och tillgång till de funktioner dessa möjliggör. Detta medför i sin tur att risken och sårbarheten för IT-relaterade hot ökar. Den tekniska utvecklingen, som är speciellt tydlig avseende mobiltelefonin, medför ständigt nya möjligheter till ihopkopplingar mellan funktioner och system. Det finns ett såväl inre som yttre tryck på att myndigheten i högre grad än i dag ska följa med i denna utveckling.

5.2.1 Telefoni

Energimyndigheten är inhyrd i den telefonväxel som finns i fastigheten i Eskilstuna. Denna växel betjänar även myndighetens lokaler i Stockholm. Till växeln finns totalt fem växelbord, varav ett finns i receptionen. De övriga fyra växelborden är placerade i rum innanför receptionen. Det finns inga reservplatser förberedda för växelborden. Växeln bemannas av ett servicebolag som har tio utbildade telefonister. Servicebolaget bedömer att de via bemanningsföretag kan komplettera med ytterligare telefonister vid behov. Sådan personal måste dock ha viss utbildning om myndighetens verksamhet och personal innan de kan verka fullt ut.

Myndigheten har inte högre prioritet än de andra avtalsparterna som nyttjar växeln. Vid behov skulle det gå att konfigurera växeln så att vissa växelbord enbart betjänade Energimyndigheten, men det finns inga utarbetade planer för detta.

Det finns ett uttalat krav att telefonist ska svara inom 15 sekunder. Detta gäller även vid högtrafik. Telefonisterna ska själva agera (se till att bemanna telefonväxeln med nödvändig personal) så att svarstiden inte blir längre. För det fall växeln skulle behöva vara bemannad dygnet runt skulle det krävas en dubblering av antalet utbildade telefonister. Det finns idag inga avtal som täcker denna situation.

Energimyndigheten disponerar 120 dubbelriktade växelledningar, vilket innebär att 120 samtidiga in- eller utgående samtal kan hanteras. Denna kapacitet bedöms väl motsvara behovet under en energikris. Vid behov kan linjerna omkonfigureras så att ett antal av de 120 dubbelriktade linjerna t.ex. enbart hanterar utgående samtal.

Utöver telefonlinjer via växeln finns det elva fasta direktlinjer utanför telefonväxeln, vars linjer är anslutna till annan telefonstation än de ledningar som går till växeln. De fasta linjerna disponeras av myndighetens nyckelpersoner, t.ex.

personal som är knutna till Sveriges internationella åtaganden inom oljeområdet. All personal har även tjänstemobiltelefon.

Via Energimyndighetens externa webbplats (www.energimyndigheten.se) går det att finna direkttelefonnummer till merparten av myndighetens medarbetare. Däremot presenteras inte mobiltelefonnummer på den externa webben.

5.2.2 Försvarets telenät

Myndigheten har ingen anslutning till Försvarets telenät.

5.2.3 Radiokommunikation

Myndigheten ser för närvarande inte något behov av satellittelefoner eller anslutning till något radiokommunikationssystem.

5.3 IT-miljö

I avsnitt 4.2.2 finns redogjort för vissa delar av den generella förmågan kopplat till IT-miljön.

Säkerheten i och med att arbete mobilt eller på distans sker via terminalingång till den centrala serverparken. Samtidigt sker inloggning med förstärkt identifiering med hjälp av en så kallad RSA-dosa (motsvarande bankinloggning). I konceptet ligger också att informationen aldrig lämnar den centrala serverhallen. Andra exempel på vidtagna åtgärder är införandet av bättre skydd (kryptering) av innehållet i datorerna.

Energimyndigheten har under 2010 arbetet med att säkerställa befintliga källkoder i ett eget bibliotek. Detta arbete är slutfört. Externa konsulter kan vid behov nå detta bibliotek på ett säkert sätt med hjälp av RSA-dosa.

Energimyndigheten utvecklar ett dokumenthanteringssystem som successivt kommer att ersätta traditionell fillagring i mappar. Genom systemet, som börjar implementeras år 2012, kommer behörighetsstyrningen att kunna göras per dokument. Systemet kommer även att medge automatisk versionshantering vilket innebär att borttagna dokument finns kvar som en äldre version. I systemet hanteras även mallar och dokument för energikrisorganisationen.

I riskanalyser och informationsklassningar bedöms bl.a. under hur lång tid det går att upprätthålla viss verksamhet utan ha tillgång till visst IT-system. Exempel på verksamhetsområden som i hög grad är beroende av IT-system är hanteringen av elcertifikat och handel med utsläppsrätter (SUS). IT-system, kopplade till dessa verksamhetsområden, har genomgått riskanalys och informationsklassning, vilka visar på just stort beroende av fungerande IT-system. Andra verksamhetskritiska system är NOVA (hanterar bidrag) och ekonomisystemet Agresso.

Utredningar för att säkerställa att kapaciteten i IT-miljö, telefonifunktioner, diariehantering, e-post, rutiner, m.m. har genomförts i samband med utveckling av energikrisorganisationen. Utredningarna visar att den nuvarande kapaciteten bör klarar det kapacitetsbehov och de påfrestningar som kan bli aktuella vid energikriser.

Extranät används i dag i projektet Uthållig kommun. Extranäten administreras av Energimyndigheten. Viss, men mycket begränsad, användning av sociala medier förekommer, t.ex. i internationella sammanhang. Det finns ingen uttrycklig reglering för hur information eller myndighetens utrustning får användas i sociala medier. Myndigheten avvaktar i denna del riktlinjer från e-delegationen. Enligt utredningen "Så enkelt som möjligt för så många som möjligt" (SOU 2010:62) kommer e-delegationen senast i december 2010 att presentera sådana riktlinjer.

5.4 Signalskydd

Energimyndighetens signalskyddsorganisation utgörs av signalskyddschef och tre signalskyddsoperatörer. En ytterligare medarbetare kommer att utbildas till signalskyddsoperatör under 2011. Operatörerna tillhör olika avdelningar, vilket minskar sårbarheten. Två av operatörerna har dessutom utbildning på krypto-PC.

Utrustning för signalskydd finns i Eskilstuna och under normala förhållanden innebär detta att myndigheten har förmåga att ta emot och sända krypterade meddelanden under kontorstid. Det finns inte någon särskild planering för att utöka denna förmåga, eftersom myndigheten inte har funktionen tjänsteman i beredskap, se kap. 5.8.

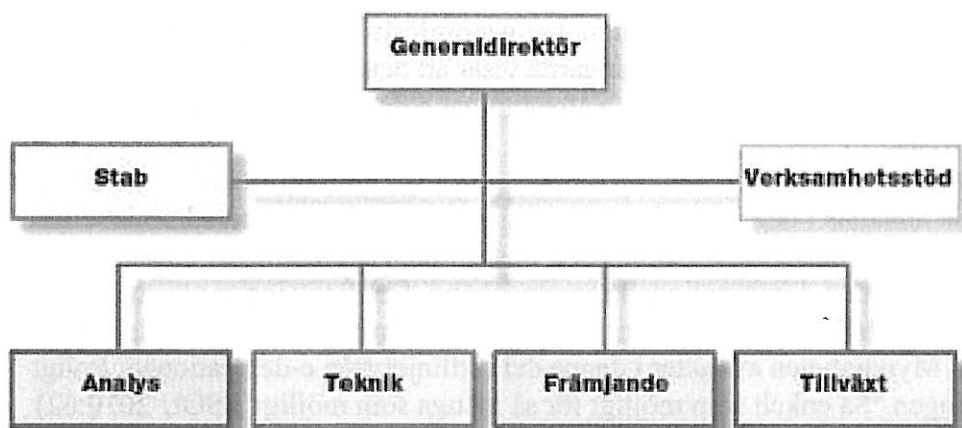
5.5 CBRN-hot

Det finns inga formella krav på att Energimyndigheten ska ha beredskap i form av skyddsutrustning eller särskild kompetens inom detta område för att kunna hantera en CBRN-händelse. Det finns ändå en viss kunskap om CBRN-hot och händelser inom myndigheten. Myndigheten har tillgång till ett antal skyddsutrustningar.

Inom samverkansområde Transporter har de ingående myndigheterna Trafikverket, Transportstyrelsen, Sjöfartsverket och Energimyndigheten en gemensam resurs av frivilliga med CBRN-kompetens. Dessa kan nyttjas som stöd i myndigheternas arbete vid kriser samt vid övning och utbildning av myndigheternas personal.

5.6 Linjeorganisation

Myndigheten har genomfört en relativt stor omorganisation som trädde i kraft den 1 februari 2010. Den nu gällande organisationen framgår av följande bild.

Några nya risker bedöms inte ha uppstått till följd av omorganisationen, utan snarare är intrycket att strukturen har blivit tydligare och beslutsprocesserna har utvecklats. Det finns uppdaterade funktionsbeskrivningar på ledningsnivå samt arbetsordning med tillhörande delegationsordning. Myndighetens arbetsprocesser finns dokumenterade och publicerade på intranätet.

5.7 Energikrisorganisation

Energimyndigheten har ansvar för att planera och vidta förberedelser för att skapa förmåga att hantera risker och förebygga sårbarheter inom energiområdet. I detta ligger ett ansvar för att identifiera och påtala sårbarheter och risker samt vidta förberedelser för att förebygga, motverka och begränsa detta.

Om händelser inträffar som riskerar att få eller har fått allvarliga konsekvenser i form av energibrist har Energimyndigheten ansvar för eventuella förbrukningsdämpande åtgärder för att begränsa användningen eller öka tillförseln av det energislag som det föreligger brist på. Exempel på sådana åtgärder är lageravtappning av beredskapslager av oljeprodukter, informationskampanjer eller andra förbrukningsdämpande åtgärder inklusive ransoneringar.

Personal från Energimyndigheten genomföra såväl övningar i egen regi som deltar i övningar arrangerade av andra inom och utom landet. Genom återkommande övnings- och utbildningsverksamhet och planeringsarbete har myndigheten skapat en energikrisorganisation och har energikrisplan, som reviderats och fastställts under 2010. Det pågår arbete med att ta fram informationskampanjer och lämpliga förbrukningsdämpande åtgärder för de olika energisektorerna. Detta arbete sker initialt med fokus på elområdet.

Myndighetens förmåga att hantera allvarliga störningar i energitillförseln prövas under hösten i Elenergibristövning 2010. Denna övning genomförs i nära samverkan med andra berörda svenska och norska aktörer.

Energimyndighetens IT-system SALENE, som syftar till att myndigheten alltid ska ha en samlad och aktuell lägesbild över energiförsörjningen fortgår. Systemet innehåller utöver information om energianläggningars status även information kring väderförhållanden, fakta om energinfrastruktur, m.m. Vid behov skickar systemet varningsmeddelanden till användare. Vid årsskiftet 2010/11 kommer systemet att hantera information kopplat till el- respektive naturgasområdena. Funktioner och information för de övriga delarna av energisystemet kommer att införas successivt.

5.8 Tjänsteman i beredskap

Energimyndigheten har i normalt läge ingen jourverksamhet. Det finns inte heller planer på att inrätta jourverksamhet eftersom Energimyndigheten inte tillhör de särskilt utpekade myndigheter som bör ha tjänsteman i beredskap. Men i praktiken är dock många medarbetare, speciellt de som är knutna till nyckelposter, nåbara dygnet runt via mobiltelefon. Dessutom har Näringsdepartementet "larmlistor" till den myndighetspersonal som är knutna till hantering av energikriser.

5.9 Personal

Antalet anställda på Energimyndigheten har ökat kraftigt. Detta är bland annat en följd av minskningen av antalet konsulter, men även en följd av att myndigheten har fått fler uppgifter. I princip all personal har möjlighet till distansarbete. Vissa av tjänsterna är säkerhetsklassade, men i övrigt görs inga regelmässiga säkerhetsrelaterade kontroller av personalen.

En viktig faktor för att såväl upptäcka hot och risker som att få hela organisationen att följa de säkerhetsrutiner som utvecklats, är en hög medvetenhet hos samtliga medarbetare kring dessa frågor. I samband med anställning informeras medarbetare om vilka regler och legala krav som gäller för hantering av känslig information. Utöver detta har vissa särskilda utbildningsinsatser gjorts inom informationssäkerhetsområdet.

Energimyndigheten hanterar mer pengar i dag än för några år sedan, t.ex.

- ökade FoU-satsningar
- ökad omsättning inom utsläppshandeln

Den ökade ekonomiska aktiviteten, den ökade internationella uppmärksamheten på FoU-området och utsläppshandel samt en svagt ökande resefrekvens (från en redan hög nivå) och en allt högre andel utrikesresor medför sammantaget att risken ökar för att personal blir utsatt för press, hot eller mutförsök. Myndigheten är medveten om denna problematik och har en grundläggande hantering av dessa frågor. Under 2010 har därför Energimyndigheten tillsammans med Säkerhetspolisen genomfört tre utbildningsomgångar för berörda personalkategorier.

5.10 Extern kompetensförsörjning

Energimyndigheten anlitar externa experter och konsulter som stöd i verksamheten, men strävan är att successivt minska konsultberoendet. Under året har slutits flera nya ramavtal med konsultföretag. Upphandling av ramavtal är en omfattande process och har i vissa fall medfört att myndighetens verksamhet inte kan genomföras i den utsträckning som är önskvärd. Det handlar framför allt om svårigheter med att konsulter i mindre företag har svårt att uppfylla vissa krav vid offentliga upphandlingar och de kan inte heller direktupphandlas i önskvärd omfattning.

Det finns inom vissa konsultområden ett starkt beroende till enskilda personer, t.ex. inom delar av juristområdet (internationella avtal inom klimatområdet).

Myndighetens IT-enhet arbetar på ett strukturerat sätt med att säkerställa att strategisk kunskap avseende IT-systemens drift finns på myndigheten för att motverka konsultberoendet. Sådan kunskap dokumenteras också för att minska personberoendet inom myndigheten.

5.11 Beroendet mellan Energimyndigheten och olika samhällssektorer

Energimyndighetens bedömer, utifrån ett relativt kort tidsperspektiv (avbrott i 3–4 dagar), att myndigheten har följande beroenden av andra samhällssektorer.

- Det finns ett kritiskt beroende av elektroniska kommunikationer och transporter, se även redovisningarna i kap. 4.2.2 och 4.2.3.
- För en del av myndighetens verksamhet finns även ett kritiskt beroende av finansiella tjänster. Det rör överföring/girering (hantering av fakturor och bidrag) och värdepappershandel (handel med utsläppsrätter).
- Det finns även ett tydligt, eventuellt kritiskt, beroende av medier.

Energimyndigheten bedömer, också utifrån ett relativt kort tidsperspektiv (3–4 dagars avbrott), att följande samhällssektorer är beroende av myndighetens verksamhet.

- Värdepappershandeln (handeln med utsläppsrätter) kan vara kritiskt beroende.
- Verksamheter inom offentlig förvaltning (nationell, regional och lokal ledning samt utbildning/forskning och diplomatisk/konsulär verksamhet) kan ha ett tydligt eller eventuellt kritiskt beroende.

Under en energikris finns det dessutom andra tydliga eller kritiska beroenden och tidsperspektiv att beakta. Samtidigt är en sådan beroendekartläggning avhängig vilken/vilka del(ar) av energisystemet som berörs.

6 Planerade åtgärder

6.1 Krisberedskap

Det arbete som Energimyndigheten planera att genomföra inom krisberedskapsanslaget redovisas i särskild ordning till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. När det gäller övningsplan för energikrisorganisationen är den fastlagd genom dokumentet Plan för energikrisorganisationen 2007–2010.

6.2 Informationssäkerhet

Under 2011 kommer arbetet med informationsklassningar och riskanalyser av IT-system att fortsätta. Ambitionen är att samtliga verksamhetskritiska och samhällsviktiga IT-system ska ha genomgått informationsklassning och riskanalys innan 2011 års utgång. För närvarande koncentreras arbetet på ett nytt system för elektronisk ärendehantering som ska börja implementeras 2012 samt system för den officiella statistiken.

Vidare ska arbetet med kontinuitetsplanering intensifieras under 2011.

6.3 Övrig säkerhet

Arbete med säkerhetsrevisioner/-granskningar fortsätter.

Energimyndigheten har tecknat avtal om en integrerad telefonlösning mellan den fasta och mobila telefontrafiken. Myndighetens medarbetare nås med denna lösning på ett och samma telefonnummer inom den fasta och mobila telefontrafiken. Systemet driftsattes i maj 2008. Avtalet för denna lösning sträcker sig till 2011. En ny studie om eventuellt införande av IP-telefoni efter innevarande avtalsperiod har genomförts 2010. Nytt avtal kommer att tecknas under hösten 2011.

Under hösten/vintern 2010/11 kommer myndigheten att genomföra en analys/revision enligt Kammarkollegiets checklista baserat på Förordning (1995:1300) om statliga myndigheters riskhantering.

Energimyndigheten kommer från och med 2011 att tillämpa förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll. I arbetet med styrning och kontroll enligt denna förordning kommer myndigheten att genomföra riskanalysarbete utifrån myndighetens uppdrag och mål.

Utbildning och information med syfte att öka medvetandegraden generellt om säkerhetsfrågor ska genomföras för all personal under 2011. Sedan kommer riktade utbildningar genomföras för olika målgrupper.

Utrymningsövning och utbildning i brandsäkerhet är också planerad för 2011. Nya rutiner för utrymning kommer därvid att tillämpas.

Den parallella driftplatsen för IT-systemen kommer att testas under i slutet av 2010 alternativt början av 2011. Testningen innebär övning avseende rutiner för övergång till alternativ driftplats.

Energimyndigheten har under 2010 fått ytterligare uppdrag och ansvarsområden. Denna utveckling kommer att fortsätta även 2011. Det internationella arbetet ökar och även kontaktytorna nationellt ökar. Konsekvenser av detta är att myndigheten behöver anställa ytterligare personal och att myndigheten och dess medarbetare hamnar mer i fokus i bl.a. media. Detta medför i sin tur en potentiellt ökad hotbild för myndigheten, vilket är något som beaktas i säkerhetsarbetet - bl.a. genom att öka medvetandegraden hos myndighetens anställda för säkerhetsfrågor genom information och utbildning. Utbildningen i samarbete med säkerhetspolisen för vissa personalgrupper kommer därför att fortsätta under 2011. En annan konsekvens är att behovet att IT-mässigt kunna arbeta såväl online som offline ökar. Detta innebär delvis nya arbetsmetoder som behöver analyseras för att myndigheten ska kunna bibehålla ett bra säkerhetsmässigt skydd. En sådan analys omfattar både användande av IT och telefoni.